

DE LEPELAAR: POTENTIËLE BROEDVOGEL VAN DE MAKKUMER NOARDWAARD?

Joslyn Hooijmeijer

De Friese IJsselmeerkust geniet al sinds jaar en dag warme belangstelling uit het wereldje van vogelonderzoekers. In de beginjaren van de FFF was de FFF-Vogelwerkgroep Friese IJsselmeerkust, kortweg Fijkje genaamd, zeer actief met diverse vogeltellingen. Tegenwoordig wordt hiervoor zorg gedragen door de FFF Vogelwerkgroep Mokkebank, Bocht fan Molkwar, Rysterbosk en Morra-Fûgelhoeke en de Slaapplaatstelgroep van de Friese IJsselmeerkust, onder coördinatie van de Vereniging It Fryske Gea en in samenwerking met nog tal van andere vrijwilligers. Broedvogels, watervogels en trekvogels worden zodoende op de voet gevolgd. Daarom dit kijkje over de dijk, met de Lepelaar.

Gekleurde Lepelaar in de Jan Durks Polder, Alde Feanen

foto: Anton Huitema

AAIBARE SOORT

Lepelaars zijn mede dankzij hun helder witte verenkleed en kenmerkende platte snavel bij een breed publiek bekend. De gele plekken op borst, gezicht en keel en de afhangende kuif in het broedseizoen completeren het tot een bijzonder 'aajibare' soort, waarvoor ook in natuurbesluit en -bescherming veel belangstelling bestaat. En niet ten onrechte: meer dan de helft van de NW-Europese populatie broedt in rietmoerassen en op kwelders op Nederlandse bodem. Er wordt vaak gebroed in de nabijheid van andere koloniebroeders, zoals Blauwe Reigers en Zilvermeeuwen.

Het foerageerbiotoop bestaat uit sloten, wadgeulen en plassen met maximaal 30 cm diep water, waarin wordt gezocht naar in hoofdzaak vis (met name Stekelbaars) en garnalen. Na het broedseizoen verzamelen grote groepen Lepelaars zich op plaatsen met veel voedsel en voldoende rust o.a. in het Waddengebied, het Lau-

wersmeer, op diverse plaatsen langs het IJsselmeer en in tal van natuurontwikkelingsterreinen in Fryslân om vervolgens te vertrekken naar de overwinteringsgebieden in West-Afrika.

VOORKOMEN IN FRYSLÂN

Na de problemen met gifstoffen in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw, met minder dan 200 broedparen, is het de soort voor de wind gegaan. Eind jaren '80 kreeg deze ontwikkeling een extra impuls door een grote toename van het aantal broedparen op de Waddeneilanden, mede veroorzaakt door het tijdelijk minder geschikt worden van de broedgebieden in West-Nederland door de opkomst van de Vos. Op dit moment broeden jaarlijks meer dan 1.000 paren in Nederland. Circa de helft hiervan broedt in Fryslân en wel op de Friese Waddeneilanden (Overdijk 1999).

Op het vasteland van Fryslân blijft het echter behelpen: er is op dit moment

zelfs geen enkele vaste broedkolonie. Langs de Friese IJsselmeerkust wordt met name de Makkumer Noardwaard al jaren genoemd als een potentiële broedlocatie. In 2000 broedde daar inderdaad een paartje. De drie bijna vliegvlugge jongen verdwenen echter tijdens een voorjaarsstorm eind mei in het water en overleefden dit niet.

Buiten het broedseizoen worden langs de kust regelmatig groepen van meer dan 100 vogels geteld bij de Makkumer waarden, Warkumerbûtenwaard, Mokkebank en Steile Bank. Hoewel Lepelaars van maart tot en met oktober worden gezien, ligt de piek duidelijk in juli, vlak na het uitvliegen van de jongen.

TOEKOMSTVERWACHTING VOOR FRYSLÂN

Op de Waddeneilanden zal de soort naar verwachting verder toenemen. Op het vasteland is het van belang om de komende jaren meer aandacht te besteden aan de kwaliteit en de omvang van broed- en foerageerbiotoop. Onnatuurlijk peilbeheer en voedselverrijking beperken de ontwikkeling van verlandingsvegetaties met uitgebreide waterrietzones, waardoor de broedplaatsen kwijnende zijn of niet meer tot ontwikkeling komen en kwetsbaar zijn voor grondpredatoren. Intensief rietbeheer en verstoring door recreatie kunnen plaatselijk ook een rol spelen. Net als bij de Grote Karet (zie elders in deze Twirre) ligt daarvoor de FFF reden 'finger oan 'e pols' te houden en de belangen die gepaard gaan met behoud en herstel van dergelijke natuurwaarden te ondersteunen. Door een ander slootbeheer en het aanleggen van vispassages en natuurontwikkelingsgebieden kunnen daarnaast de foerageermogelijkheden worden vergroot.

LITERATUUR

OVERDIJK O. 1999. De ontwikkeling van het aantal broedparen van de Lepelaar *Platalea leucorodia* in Nederland in de periode 1994-98. *Limosa* 72 (2): 41-48.

Joslyn Hooijmeijer, It Fryske Gea district West en coördinator Slaapplaatstelgroep Friese IJsselmeerkust
Munserleane 1, 8572 WN Rijs (tel.: 0514-581900)
